

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

VI. An, & qua ratione generatim ordine[m] & statu[m] huius mundi
immutare, rerumq[ue] naturaliu[m] efficientiam suspendere, vel impedire
possint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

nitat. cap. nono ait: *Neque enim occurrit alia ratio, cur non potuerint facere minutissimas muscas, qui ranas serpentesque fecerunt, nisi quia maior aderat dominatio prohibendi per spiritum sanctum; quod etiam ipsi magi confessi sunt, dicentes, Digressus Deus est hic.*

27 Ad 3. ex comparatione agentium naturalium petitur, Respondetur, Angelos ad hæc corpora efficienda multo maiori facultate pollere, quam vlla alia agentia naturalia vel artificiosa; ob vim singularem motiuam, & penitissimam cognitionem rerum naturalium, vt dictum asserit. quarta & quinta.

Ad 4. patet ex assert. 5. responsio. Siquidem tactus experimento moraliter certum, & euidens esse poterat, corpus Christi rediitui, verum & naturale corpus esse, vt recte etiam post Caietanum. 2. 2. q. 9. 5. artic. 3. Vasquez citat. disput. 184. cap. 2. num. 12. & Suarez hic lib. 4. cap. 3. 5. num. 11. & 12.

28 Ad 5. Respondeo, solum quidem per se esum non fuisse sufficiens signum veri ac naturalis corporis; sed aliis tamen signis additum merito augere poterat eiusdem rediitui fidem. In quem forte sensum etiam Sanctus Thomas 3. part. quæst. 55. articulo sexto docet, singula illa argumenta resurrectionis per se non fuisse sufficientia, bene tamen coniuncta cum testimoniis Prophetarum. Quamquam aliud est resurrectio, aliud absoluta præsentia veri & viui corporis. &c. Sed de hac re suo loco plura.

DVBIVM VI.

An & qua ratione Angeli generalem ordinem & statum huius mundi immutare, causarumque naturalium efficientiam suspendere vel impedire possint.

S. Thomas 1. p. q. 110. a. 1. & 2.

NON agit quidem hæc de re Sanctus Thomas explicanda necessaria est, quæ diabolus per striges aut magos facitare videtur, faciendo V. G. vt magi reddantur inuisibiles, vt ignis subiectum stramen non comburat. &c. operæ pretium est eam breuiter explicare.

1 Assertio I. Non potest Angelus substantialem statum huius vniuersi destruere; aut vniuersalem seu essentialem rerum naturalium ordinem immutare; quare nec potest vacuum, aut penetrationem corporum efficere; nec coslum aut stellam aliquam ad terram detrahere; nec terram vniuersam ad cælum atollere, aut suo loco dimouere; nec vniuersalem elementorum situm peruerrere; aut integrum aliquod elementum destruere; nec solis astrorumue cursum turbare; nec lumen præsentis solis sine medio interceptare; nec influxum

cæli impedire; nec intrinsecas & naturales rei proprietates tollere; adeoque nec naturales causarum naturalium actiones; positis omnibus ad agendum requisitis, impedire: solus Deus negato concursu necessario suspendere eas potest. Ita supponunt passim Theologi, vbi de his rebus agunt; in primis Sanctus Thomas 3. p. quæstion. 13. articulo secundo, vbi etiam animæ Christi talem potestatem negat, secundum propriam naturam & virtutem, siue naturalem, siue gratuitam. Ethic. 1. p. quæst. 110. artic. 2. negat materiam corporalem obedire Angelo ad nutum. Quibus locis idem docent Theologi, speciatim Suarez ibidem & Metaph. disputat. 19. sect. 1. num. 14. & disput. 43. sect. 4. & hic lib. 4. cap. 27. num. 6. vbi ait; *Cum ordo vniuersæ creaturæ Dei legibus definitus sit, Angelus simpliciter vniuersæ ordinem inuerrere non valet.* Eandem doctrinam habent Guilielmus Parisiensis in 2. part. de vniuerso, Albertinus tom. 1. quæst. 1. coroll. 2. & Delrius lib. 1. & 2. disquisit.

In eundem sensum Augustinus lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 8. ait: *Non est putandum, istis transgressibus Angelis, ad nutum seruire hæc visibilia rerum materiam, sed Deo potius, à quo hæc potestas datur, quantum in sublimi & spiritali sede incommutabilis iudicat.* Et cap. 9. *Aliud est, inquit, ex infimo ac summo causarum cardine condere atque administrare creaturam; quod qui facit, solus creator est Deus.*

3 Ratio assertionis est. Quia quædam ex his sperant naturalem virtutem omnis agentis creati; quædam etsi forte non superent; tamen iuxta constitutam legem & ordinationem Dei, de statu vniuersi huius conseruando vsque ad finem mundi, iuxta promissum illud factum ad Noë Genes. 8. vers. 22. & cap. 9. vers. 11, & 13. Angelis non permittuntur; vt V. G. sistere cælum, aut cursum solis, vel astrorum perturbare; quare etiam cælos mouere dicuntur per modum naturæ. Et conuenientissimum erat vt status & ordo vniuersalis mundi soli auctori Deo subiaceret: sicut vniuersalis regni status à solo Rege dependet, qui solus etiam vniuersales regni leges figit & refigit.

4 Quamquam idem Augustinus ibidem inferius sentiat, difficillimum esse, particularim definire, quid Angeli per naturam possint, & Deo prohibente non possint. Ait enim: *Quid autem possint per naturam, nec possint per prohibitionem, & quid per ipsius naturæ suæ conditionem facere non sinantur, homini explorare difficile est; imo vero impossibile, nisi per illud donum Dei, quod Apostolus commemorat dicens; Alia diuinitatis spirituum. Nominus enim hominem posse ambulare, & nequaquam hoc posse, si non permittatur; volare autem non posse, etiamsi permittatur. Sic & illi Angeli quædam possunt facere, si permittantur ab Angelis potentioribus ex imperio D. E. I.; quædam vero non possunt, etiamsi ab eis permittantur; quia ille non permittit, à quo illis est talis naturæ modus, qui etiam per Angelos suos, & illa plerumque non permittit, quæ concessit, vt possint.* Ita Augustinus.

5 Nihilominus; quia Angeli ad extranihil possunt efficere, nisi motum, aut quod ex motu naturaliter sequitur, vt superius dictum, facile est intelligere.

ab iis naturaliter effici non posse penetrationem corporum, nec vacuum; præsertim quando hæc vniuersalis natura rerum respicit; cui Angelus minime dominatur; vti neque influxum cæli, aut actionem causarum naturalium, omnibus ad agendum positis, impedire. E contrario, quia Angeli naturaliter, & quantum est ex intrinseco operationis modo, libere cælum mouent; neque natura sua ad tantam præcise velocitatem, aut hanc vel illam rationem motus, determinati sunt, vtique possent sua natura & naturalibus viribus cælum aliter mouere, aut omnino sistere, si diuina lex & ordinatio non obstaret; quæ etiam communiter prohibet alia multo minora, ne ab Angelis effici possint. Possent enim Angeli, vt recte ait Suarez hic loc. citat. si nudam facultatem naturalem spectes, animalia occidere, arbores eradicare, montes transferre, & similia, quæ per violentum localem motum fieri possunt: sed moraliter ac Deo permittente non possunt; & boni non volunt, nec velle possunt, mali etiam si velint, non valent.

6 Assertio II. Potest quidem Angelus naturaliter sensum etiam externorum sensationem varie impedire, ipsosque sensus ludificare; at vero vt potentia videndi simul cum organo non læsa, aut turbata, siue distracta, obiectum visibile debito modo præfens, nulloque tegumento cooperatum, clara cæteroque luce videri non possit, nulla vi naturali efficere potest. Ita communis Doctorum. Et priorem partem tradit Sanctus Thomas quæstione sexta, de potentia articulo quinto ad sextum, & quæstione 16. de malo articulo nono ad secundum, & in 2. distin. 8. quæstione. vii. articulo quinto ad quartum. Alensis part. 2. quæstione. 43. mem. 3. Gabriel & alii Doctores in 2. distin. 8. Caietanus 2. 2. quæstione. 95. articulo tertio. Gregorius de Valentia disputat. 4. quæstione. 2. pun. 2. Post Augustin. 18. de ciuitat. capit. 18.

7 Ratio est. Quia cum ad sensationem, præter animam ipsam & potentiam innatam, requirantur etiam tum per modum principii, organum sanum, item obiectum, ac species; tum per modum conditionis necessariæ, debita approximatio obiecti, item medium certo modo dispositum, & ne animæ attentio tota in alias res sit distracta & abrepta; hinc fit, vt Angelus variis modis sensum ludificare, aut sensationem impedire possit; 1. Ex parte organi; tum replendo illud humore aliquo & rheumate; tum figuram organi, præcipue oculorum, quadam compressione, aut distractione immutando; tum spirituum influxum; sine quibus non fit sensatio, tantisper inhibendo. Qua ratione in deliquio animæ, homo etiam apertis sensibus nihil sentit, & in catarthis facile alii aliique sensus quasi obstruuntur & obtunduntur. 2. Ex parte obiecti, subito vel formando, aut adducendo, vel remouendo, aut dissoluendo, aut immutando, & aliter atque aliter conformando obiectum, vt dub. præcedenti dictum. 3. Ex parte speciei, aut interposito obstaculo impediendo propagationem eius vsque ad oculum, siue sensum; aut respectu sensus interni,

spiritus vitales, qui sunt vehicula siue receptacula specierum, varie commouendo, retrahendo, agitando, conturbando, vt dictum. Atque ad hunc modum nonnulli putant, aorasiam Sodomæorum factam fuisse spirituum animalium repressionem. 4. ex parte approximationis, remouendo, vel post tergum reiciendo obiectum, vt dictum. 5. Ex parte medii interposito obstaculo tegendo, vel occultando obiectum; item colorando, vel condensando, aut in figuram certam, concuam, aut conuexam, regularem vel irregularem conformando, partem aliquam medii; ita vt quemadmodum per specula seu vitra colorata, aut aliter & aliter configurata, obiectum aliter & aliter, maius vel minus; rectum vel distortum representatur, vti in specillis quotidie videre est; ita etiam per similem conformacionem medii, seu partis medii, aliter & aliter visus afficiatur. Sicut, inquit Sanctus Thomas citat. 2. sent. distin. 8. ad vaporacionem cuiusdam fumi trabes domus videntur serpentes. &c. 6. Ex parte attentionis, commouendo phantasmatum, & distrahendo mentem, vt aliis, non præsentibus rebus & obiectis animi attentio applicetur.

8 Addit Sanctus Thomas citat. distin. 8. quæstione. vii. articulo 5. ad 4. alium modum ludificandi sensum externum, cum ait: *Fieri potest, vt species, quæ sunt in imaginatione seruata, operatione demonum, ad organa sensuum fluant; sicut contingit in somno; & ideo quando contingunt ille species organa sensus exterioris, videntur, ac si essent res præsentis extra, & actu sentiantur.* Quod etiam tradit & sequitur Gregorius de Valentia disputat. quarta, quæstione secunda, pun. 2. vt dictum dub. præcedenti. Sed hoc difficile est; non solum quia sic demon sensationem in externo sensu efficere posset, sine vilo obiecto, sed etiam quia species, quibus mouetur sensus externus, non sunt phantasmata, sed species sensibiles ab obiecto immediate productæ, & dependentes. Quod si solum de visione phantastica loquitur S. Thomas, quid ad eam conferre potest transmissio specierum ad organa sensus externi?

9 Atque ex his sequitur secunda pars assertionis: Nam si remoto omni obstaculo, tam ex parte potentie, & organi, quam medii, aliarumque conditionum, obiectum præfens & illuminatum, videri non posset, id vel fieret, impedita specierum visibilium productione, seu propagatione, vsque ad oculum, aut positis etiam omnibus ad videndum requisitis, ipsa per se facultate videndi, ab eliciendo visionis actu impedita; at neutrum est possibile, ex prima assertione; quia diabolus non potest causarum naturalium actiones, positus omnibus ad agendum requisitis impedire, vt dictum. *Reddere igitur hominem æquum & inuisibilem diabolus duntaxat potest, sublato aliquo ad eum videndum principio, aut dispositione, vel conditione; siue ex parte obiecti, siue medii, aut ipsius potentie seu organi requisita; nimirum aut turbata ipsius hominis in alium locum distantem occultum translatione; seipsum subinde interim, cum opus videtur, hominis absentis, somnioque*

forte delusi, loco, per aliquam externam operationem presentem substituendo; aut nubis seu aerei cuiusdam operimenti, alteriusve corporis, ad res ceteras presentes bene accommodati obiectu; aut potentia visiva seu organi reali physicaque alteratione; siue quia crasso fumo ac fulgine interius excitata, oculi a visione impediuntur; siue quia spiritus animales ad visionem requisiti ita suo loco moventur, ut visioni subservire non possint; siue quia ipsum organum humore crasso repletum, aut pellicula inductum, seu alias depravatam, species apte recipere, vel ad locum visionis transmittere non potest.

11 **Assertio III. Non potest quidem diabolus facere, ut ignis stramen debite approximatum & dispositum, adeoque omnibus ad agendum requisitis postis, non comburat;** attamen ut exterius videatur ab igne non comburi, quamvis debite approximatum, facere potest; sicut & humanum aut animalis corpus intrinsece incorruptibile seu invulnerabile reddere non potest, sed solum extrinsece reprimendo seu cohibendo viri globi, seu ferri in corpus impacti, vel adacti. Hæc assertio quo ad partem negativam sequitur ex prima assertione; & est ex mente Doctorum, quos citavimus; quia nec impedire actionem naturalem, omnibus ad agendum prærequisitis potest; neque naturales, & intrinsecas rerum proprietates tollere vel immutare. Pars autem affirmativa eiusdem assertionis patet experientia magorum, quibus cum dæmone pactum intercedit.

12 **Fieri autem potest, ut stramen videatur ab igne non comburi;** siue delusione sensus externi, per fatui alicuius fictive ignis aut straminis representationem; siue quia inter ignem & stramen, ferum aut lapis artificiose interpositus est; siue etiam quia stramen liquore igni resistente imbutum est, ut fieri posse tradit Fallopius. Atque in hunc modum intelligi & explicari debet, quod de Zingaris (superstitiosa illa & vagante) iactari ab imperita plebe solet, eos in stramine ignem accendere posse; ita ut stramen interim non comburatur. Nam subtractione virtutis seu influxus naturalis ignem ab actione naturali cohibere solus Deus potest, qui tres pueros in camino ignis illæfos conservavit.

13 **Eodem modo potest dæmon vim vel impetum globi aut ferri subito inhibere & retundere,**

ne corpori vulnus ullum aut læsionem inferat; quia hoc solum est impetum, & motum localem rerum naturalium sistere & inhibere; quod potest quisquis movendi vim & impetum fortiozem habet, quam sit in re mobili; cum sit eiusdem rationis & virtutis movere aliquid, & motum seu impetum aliunde impressum cohibere, ut superius suo loco dictum.

14 **Qua quidem in re est aliquod discrimen inter vim motivam rerum naturalium, ipsumque motum undecunque tandem rei impressum;** & inter alias agentium naturalium virtutes activas earumque actiones. Quia enim Angelus ad extra directe & per se producere nihil potest, præterquam motum vel impetum ad movendum; idcirco potest ipse quidem per seipsum immediate, etiam sine alia mutatione interveniente, comatum seu applicationem causæ naturalis ad se vel aliam rem movendam retundere, & quoad effectum irritum reddere; sicut & motum in medio cursu suo arbitrato intercipere; at vero ceteras virtutes ad agendum, earumque naturales actiones & effectus impedire non potest, nisi vel interposita causæ secundæ contrariæ seu resistentis; aut facta alia mutatione, siue ex parte agentis, siue passivi, aut medii, seu debite approximationis: quod facere dæmon aliquando potest per motum localem, aliquando non nisi per applicationem aliorum agentium naturalium, iuxta variam & peculiarem uniuscuiusque agentis, seu actionis naturalis & presentium circumstantiarum rationem.

Ex quibus denique colligitur, motum localem quidem ignis dæmonem suo arbitrato per se immediate inhibere & intercipere posse; calefactionem ignis in subiecto apto & approximato per se immediate cohibere aut interrumpere non posse, nisi aliqua alia mutatione interveniente, ut dictum. Qua ratione etiam in homine longum somnum, aut in ediam causare potest. An vero dæmon suo arbitrato, siue per se, siue per striges, hominibus nocere possit, dicitur quasi sequente dubio ultimo, in quo etiam cetera tum ad boni, tum ad mali Angeli functiones & studia erga homines spectantia declarantur.